

TEKST

Frans Collignon

ILLUSTRATIES

Archief, Maria Bo en
Bram Bokkers

Wie de jeugd heeft...

Meer dan een 300.000 kinderen gooien in Nederland elk jaar wel eens een hengeltje uit langs de waterkant en daarvan is bijna een kwart lid van een visvereniging, zo meldt Sportvisserij Nederland in 2020 op basis van een uitgebreid onderzoek.

Bij het vissen heb je geen last van schreeuwende ouders.

Dat zijn behoorlijke aantallen. Vergelijk het maar eens met het voetbal, de meest populaire sport in Nederland. De voetbalbond heeft ook ongeveer 300.000 leden onder de 14 jaar, zegt het jaarverslag van de KNVB over 2020. Daarbij moet worden vermeld dat bij de jonge vissertjes het aantal de laatste jaren door de coronacrisis flink is toegenomen. "Vissen kun je op anderhalve meter afstand doen en het is ook nog eens buiten", zegt de organisatie daar laconiek over. Bovendien is de drempel niet echt groot. Voor kinderen tot 14 jaar geldt dat een hengeltje en een begeleider met de juiste visvergunningen, al volstaat.

Opvoedkundige kant

Maar waar voetbal sociaal gezien nogal eens een steekje laat vallen, denk maar aan de 'aanmoedigingen' en schreeuwende ouders langs de lijn ("Schop 'm onderuit") of de brullende hooligans op de tribune, heeft het vissen een ontspannende werking.

Ook de opvoedkundige kant mag niet worden vergeten volgens deskundigen. Zo zou, anders dan bij sterk competitieve sporten, het hengelen juist de sociale kant bevorderen, evenals het vermogen om je te concentreren en daarmee ook de rust brengen bij hyperactieve kinderen die vaak het stempel ADHD krijgen opgedrukt. En natuurlijk zorgt het verblijf in de natuur voor meer begrip en waardering voor het milieu. Dat geldt allemaal natuurlijk niet alleen voor kinderen. Dat maatschappelijke en sociale element is ook te herkennen in de dichtregels van Jacob Cats die hij schreef in 1634 in het boek *Klagende maeghden en raet voor de selve*:

*Gij zegt ons vriend, dat kan niet missen,
grote waters hebben grote vissen;
maar hierop moet wel worden gelet,
grote vissen scheuren het net.*

Cats wilde met dit boekje maagden die voor de liefde vatbaar waren geworden, waarschuwen voor onvoorzichtigheid. Niet alles is zo mooi als het eruit ziet, meende hij. Hij schreef het boek overigens op verzoek van enkele Haagse joffers, die de populaire Franse liedjes (*airtjes*) van die tijd *te erotisch van aard* vonden. Cats bleef daarom voor zijn doen netjes.

Menselijke intelligentie

Die sociale kant van de vissport versterkt nog eens het al eerder vermelde positieve effect van het eten van vis op de menselijke intelligentie. In vroegere tijden werd de koppeling tussen vissen en slimheid niet zo gezien. Dat was niet nodig voor de visserman (of -vrouw). In het *Westfries winterboek 't Rad van avontuur* met door N. J. Groot verzamelde verhalen van net na de Tweede Wereldoorlog staat het duidelijk: *Neem nou bijvoorbeeld Klaas Kooitjes, een jongen met veel fatsoen, maar zonder een grein verstand. Drie jaar had ie-meliefst over de hoogste klas gedaan en nog ging hij er niet met een prachtig rapport vandoor...*

Maar och, overweegt meester, de jongen zal het wel redden in het leven: een visscherman heeft meer aan een gram geluk dan aan een pond verstand.

En Klaas Kooitjes zal visscherman worden. De heele familie daar leeft op het water en van de visch!

Naar school

Maar dat wil niet zeggen dat de vissers zelf genoeg nemen met dom blijven. Al voor de leerplichtwet werden kinderen gemaand om de hengel te laten staan en naar school te gaan. Vanaf 1900 moesten alle kinderen verplicht naar school nadat de wet kielekiele door het parlement kwam. Met precies één stem extra voor een meerderheid. Dat kwam omdat tegenstander Schimmelpenninck van zijn paard was gevallen en niet mee kon doen bij de stemming. "Het paard was verstandiger dan zijn berijder", werd gezegd. Die dunne politieke meerderheden zien we vandaag de dag nog steeds en zijn kenmerkend van alle tijden. Overigens kende de leerplichtwet toen zoveel uitzonderingen (boerenkinderen die op het land moesten werken, meisjes die thuis moesten helpen en voor de adel het huisonderwijs) dat die tot een volgende uitbreiding niet echt effectief was.

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.

Volgens dichter Jacob Cats is het goed om in de natuur te verblijven.

Hoe anders was de kijk van de dichter Van Zeggelen die in 1895 het schoolgaan aanpreeft. Het is goed om te weten dat het woord *oolijk* in de eerste dichtregels vroeger een heel andere betekenis had dan nu. Het gaf aan dat iets *waardeloos* was. En dat geeft de eerste regels een heel andere kleur.

*O, kleine, koene visscher
Wat heb jij oolijk beet,
Wat zat jij de ochtenduren,
Naar 't drijvertje te turen
Dat op het water gleeed,
Het schooluur is geslagen;
De tijd - hoe luid we 't klagen
Gaat om eer dat je 't weet.*

De dichter borduurt nog even voort en gaat anderhalf couplet verder:

*Het vischje heeft jou beet!
Nu lach je om de overwinning,
Straks kom je tot bezinning,
Straks zit je braaf in 't zweet.
En even later klinkt het:
Niet alle vangst geeft winste,
't Gezochtste is soms het minste.*

Aan het eind wordt het hengelaartje een vergelijking voorgehouden die hem naar de klas moet doen rennen:

*Maar... goed toch dat je 't weet;
Wie te onnadenkend zoeken,
Zij azen soms op snoeken,
En krijgen katvisch beet.*

Die katvis is vis die hooguit goed genoeg is voor de niet zo kieskeurige poes. Dan is school toch beter. Maar schrijver en psychiater Frederik van Eeden wist in zijn dagboek van 1923 precies wat goed was voor de jeugd: *Een echt prettig jongensleven: 'Fietsen, visschen, roeijen, tennisspeelen, duiven houden!* Meer is niet nodig. ■